

DŮM U HŘBITOVA

Joseph Sheridan Le Fanu

Joseph Sheridan Le Fanu

Věhlasný anglický romanopisec irského původu. Narodil se roku 1814 v Dublinu, kde také vystudoval práva. Zakrátko se ale rozhodl věnovat plně kariéře spisovatele a novináře, přispíval např. do časopisu Dublin University Magazine, který i několik let redigoval. Stal se vydavatelem i novinářem dublinského deníku Evening Mail.

Když mu roku 1858 zemřela manželka, stáhl se na čas do ústraní, vedl život podivínského samotáře a nestýkal se ani s nejbližšími přáteli. Pak se ale mezi roky 1861-1869 stal redaktorem časopisu Dublin University Magazine, kam již předtím přispíval, a především začal být považován za mistra strašidelného a napínavého vyprávění. Materiál pro svá díla čerpal z vášnivé četby náboženských, mystických a okultních spisů a gotických románů a také ze své znalosti folklóru.

Sheridan Le Fanu zemřel roku 1873 v Dublinu.

Dům u hřbitova

Napínavý, místy až mystický příběh se odehrává v osmnáctém století v malém městečku nedaleko Dublinu. Během vyšetřování vraždy se navrší mnoho matoucích událostí, zatajovaných skutečností, náhod, podivných vztahů i zdánlivě nadpřirozených úkazů. Bude viník přes své dokonalé zametání stop odhalen?

Joseph Sheridan Le Fanu

Dům u hřbitova

2015

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

© Josef Volák – heirs c/o DILIA, 2015

© INDEART, 2015

www.indeart.cz

978-80-7519-036-9 (PDF)

OBSAH

NAMÍSTO PŘEDMLUVY - CHAPELIZOD PŘED STO LÉTY

I. NOČNÍ CESTA DO KOSTELA

II. PAN MERVYN V KRČMĚ

III. SLAVNOSTNÍ HOSTINA

IV. NĚKOLIK SLOV O STRAŠIDELNÉM DOMĚ

V. VEČEŘE V BELMONTU

VI. PAN DANGERFIELD NAVŠTÍVÍ CHAPELIZODSKÝ KOSTEL

VII. ROZHOVOR V PREJZOVÉM DOMĚ

VIII. VEČEŘE V KRÁLOVSKÉM DOMĚ

IX. DOKTOR STURK NEMŮŽE SPÁT

X. IRONS VZPOMÍNÁ NA HOSTINEC U STRAKATÉHO KONĚ

XI. SOUKROMÉ STRAŠIDLO PANÍ MACNAMAROVÉ

XII. PORUČÍK PUDDOCK A KAPITÁN DEVEREUX VAŘÍ PUNČOVOU BOWLI

XIII. SLEČNA LILIANA DOSTANE NÁVŠTĚVU

XIV. SPORY, SNY, POTÍŽE A TAJEMNÉ VYHLÍDKY

XV. POSEL Z CHAPELIZODSKÉ KRYPTY

XVI. DOKTOR STURK BOJUJE PROTI OSUDU

XVII. PŘICHÁZÍ TRÝZNITELKA PANÍ MACNAMAROVÉ

XVIII. TRAGÉDIE, VRAŽDA NEBO NEŠŤASTNÁ NÁHODA?

XIX. AGÓNIE

XX. ZTRACENÁ OVEČKA

XXI. PLES

XXII. DANGERFIELD U OLTÁŘE

XXIII. DR. WALSHINGHAM NAVŠTÍVÍ KAPITÁNA DEVEREUXE

XXIV. NEPOKOJNÝ DUCH

XXV. VEČER V DOMĚ U JILMŮ

XXVI. PŘÍBĚH PANA BEAUCLERCA

XXVII. DVĚ ŽENY CHARLESE NUTTERA

XXVIII. NOVINOVÝ ČLÁNEK

XXIX. OBLÉHÁNÍ HRADU

XXX. TOOLE PŘINÁŠÍ NOVINU

XXXI. PAN DANGERFIELD VYKONÁ NĚKOLIK NÁVŠTĚV

XXXII. CHIRURG DILLON

XXXIII. LILIANA ODCHÁZÍ

XXXIV. NEMILOSRDNÝ SAMARITÁN

XXXV. OPERACE

XXXVI. IRONSOVO ROZHODNUTÍ

XXXVII. KONEC VLKODLAKA

XXXVIII. DOKTOR STURK

XXXIX. NÁVRAT CHARLESE NUTTERA

XL. NEČEKANÉ ŠTĚSTÍ PORUČÍKA PUDDOCKA

XLI. CHARLES ARCHER

XLII. PŘÍBĚH KONČÍ

ČTĚTE ELEKTRONICKÉ KNIHY

NAMÍSTO PŘEDMLUVY

CHAPELIZOD PŘED STO LÉTY

PŘED STO LÉTY býval Chapelizod nejmalebnější a nejveselejší venkovskou obcí v okolí. Ovocné sady a příjemné hájky lemovaly údolí a mírné svažité břehy řeky Liffey. Široká prašná cesta ubíhala mezi domky s červenými prejzy a barevným průčelím nízkých hospodářských stavení a působila veselým a pohostinným dojmem. Hned za mýtem, v záhybu silnice vedoucí přes kamenný most pod mlýnem, stála stará krčma, kde na zápraží vítal usměvavý hostinský pod znakem s vymalovaným ptákem Fénixem cestující z Dublinu. Prostorná jídelna vzadu byla celá vyložená dubovým dřevem a nad římsou krbu visel obraz „dobrého krále Viléma“ v královském šatě a s podvazkovým řádem. Právě v téhle místnosti se pravidelně scházeli členové místních spolků: Starší z jirchářů, Spolek ševců, Spolek krejčíků nebo Svobodní zednáři. Tady povečeřeli a za příjemných letních podvečerů klábosili, rozumovali a zpívali při sklence dobrého vína. Za velkým arkýřovým oknem v protější stěně bylo vidět svěží zeleň lučiny a křoví, modře se leskla hladina řeky a bílé hlavičky narcisů zářily z husté trávy. To vše působilo na cestou znaveného poutníka uklidňujícím dojmem. Krčma je pryč, její hosté jsou na pravdě boží — zbylo jen pár vzpomínek v mysli těch, kdo hovořili s posledními příslušníky zmizelých generací.

Nedávno byl zbourán i Dům u lososa, nazvaný podle ryby vymalované na vývěsním štítu. Ještě s několika dalšími domy stál na opačné straně města a uhýbal od cesty v pravém úhlu do zahrad, takže před ním vzniklo malé hezké náměstíčko. To už tam také není. Dům už hezkých pár let chátral, a tak byl zbourán dřív, než by se sám sesul.

Rád vzpomínám i na venkovský kostelík s tmavou věží, obrostlou od základů až ke stříšce hustým, stále šumícím břečťanem. Nad vchodem byl do kamene vytesán královský erb. Ve vyvýšené kostelní lavici sedával ve zlaceném šatu a s parukou nad bledým obličejem královský místodržící, naslouchal

tradičním bohoslužbám a šňupal francouzský tabák. Po obřadu důstojně vycházel z kostela mezi špalíry čestné stráže Královského irského dělostřelectva v parádních uniformách barvy bílé, rudé a modré. Vojáci, v parukách a s vysokými tvrdými klobouky na hlavách, tasili zbraně, místodržící nasedl do kočáru s erby, lokajové v honosných livrejích naskočili na kozlík a celý průvod zmizel v záři slunce a oblacích prachu.

Právě v tomhle kostelíku vykonával sbor duchovních anglikánské církve správu nad svým majetkem. Věž s prořídlym břechťanem stojí doposud, ale kostel je celý nový.

Zmizely vyřezávané kostelní lavice, rozdělené podle vážnosti mezi jednotlivé rodiny a hodnostáře, stará ošoupaná kazatelna se poděla bůhvíkam, zrovna jako masivní desky s Desaterem pod stropem, původní oltář i zábradlíčko kolem stupínku před stolem Páně.

Kasárna Královského irského dělostřelectva, kam se vcházelo vstupní branou od řeky, přehlídkovou plochu, cvičnou střelnici — to všechno pohltila šedivá továrna, zalykající se párou, odkud je slyšet svištící soukolí a nad kterou se stále z komínů zvedá oblak černého dýmu. Bohužel, to je dnes centrum Chapelizodu. Ale znalec historie přece jen tu nalezne několik známých tváří: řadu starých domů, jejichž okna se nechápavě dívají na tu změnu. Před sto lety měly úplně jinou společnost!

A mlýn u mostu, který jsem jako chlapec tolik miloval, jeho zšeřelé prostory, pravidelný klapot a hukot vodního náhonu — už také zmizel. Zbyla po něm jen hromada trosek, zvolna zarůstající trávou. Minulost byla zcela bez soucitu pohlcena přítomností. Sto let uplynulo od doby, kdy Chapelizod vzkvétal.

I já — autor tohoto vyprávění — mám už bílé vlasy, ale rád sedávám po večerech u krbu a vzpomínám na staré příhody a na to, co znám z vyprávění.

Když mi bylo čtrnáct let, trávil jsem příjemný týden u svého strýce a kmotra, faráře v Chapelizodu. Hned druhý den po mém příjezdu se konal pohřeb jedné důstojné staré dámy. Jmenovala se Darbyová a její pozůstatky putovaly na zdejší hřbitov až z rodného domu v Lisabane v hrabství Sligo. Rod té dámy

vlastnil odnepaměti místo na zdejší hřbitově, byl to pruh země, přikryté plochým jednoduchým kamenem. Můj strýc znal přesně všechny hroby, a tak zcela najisto odvedl dělníky k místu, které shodně s ním označil hrobník Lemuel Mattocks, a ukázal jim, kde mají kopat.

Když už byl hrob téměř vykopán, sesula se část severní stěny, kde spočívala sousední stará rakev. Prohnílé dřevo povolilo a k hrobníkovým nohám se nahnul hnědý prach, v němž svítily kosti a žlutá lebka. Hrobník nabral kosti ohleduplně na lopatu a vysypal je vedle vykopané hlíny.

Mladý Tim Moran, jeden z dělníků, zvedl lebku a se zájmem si ji prohlížel. „Podívejte se!“ řekl vzrušeně, „ta lebka je ale pěkně zřízená.“

Jeho pomocníci se k němu zvědavě nahnuli. „Ukaž, Time. To je hrůza! Ta lebka je úplně rozbitá.“

„Bůh mě ochraňuj,“ pokřičoval se druhý pomocník. „Ten muž musel být zavražděn.“

Tim si pozorně prohlédl roztříštěnou lebku a řekl: „To je určitě od rány z pistole,“ a vložil prst do otvoru velikého jako půlkoruna.

„Podívejte se na ty praskliny,“ řekl Tim Moran. „Dvakrát proražená lebka, a ještě k tomu rána z pistole. Ten, komu na smrti toho nebožáka záleželo, odvedl svou práci opravdu dokonale.“

„Ty praskliny vypadají jako rány po pohrabáči,“ řekl dělník. „Šířka by odpovídala —“

Hrobník se vyškrábal z hrobu, položil si lebku na dlaň a pozorně ji prohlížel ze všech stran.

„Nemohl by to být Mattross? Byl přece zastřelen v devadesátém roce za to napadení kapitána. Slyšel jsem o tom,“ řekl dělník.

„Ten byl pochován u kostela, na severní straně,“ řekl hrobník. Kroutil hlavou, vraštil čelo, bylo vidět, že usilovně přemýšlí.

„Pokud se pamatuju, do hlavy byl střelen Callagher, v souboji ho zastřelil plukovník Ruck — ale ten to být nemůže — kdepak. Rozhodně je to někdo jiný.“

„Proč by to nemohl být Callagher?“

„Ani Callagher, ani Mattross. Jen se podívejte. My jsme teď tři stopy hluboko, tady dole je rakev starého Darbyho, je úplně zdravá, můžeme na ní stát. A Darby byl pohřben v roce třiadevadesát. A rakev, z které vypadla lebka, je už úplně zetlelá.“

„To je pravda, Mattocks,“ řekl Tim.

„Musí ležet v zemi nejméně třicet let. Možná i déle.“

V té chvíli k nám přicházel strýc. Mužové smekli klobouky. Mattocks sestoupil do hrobu. Můj strýc odpověděl na pozdrav vážným kývnutím hlavou, jak se na ta místa slušelo.

Strýc pečoval s velkou vážností o tělesné ostatky, které bývaly při hloubení hrobu odkryty. Dbal vždy na to, aby byly opět po skončení pohřbu uloženy šetrně na své místo. Proto se lebka hezky čile ocitla na zemi a hrobník pokračoval ve své práci.

„Strýčku Charlesi,“ zavolal jsem na něho, vzal ho za ruku a vedl ke hrobu. „Podívejte se, jakou vykopali podivnou lebku. Je prostřelená pistolí a ještě proražena pohrabáčem.“

„Mluví pravdu, důstojnosti,“ řekl hrobník. „Ten muž musel být zavražděn.“ A pokřižoval se. „Pokoj jeho duši!“ Sebral opatrně lebku, vylezl z hrobu a ukazoval ji strýci. Viděl jsem, že si strýc tu divnou věc prohlíží s velkým zájmem.

„Máš pravdu, Lemueli,“ řekl konečně a nepouštěl mou ruku. „Opravdu to byla vražda. Zcela nepochybně. Kromě té střely utřil ještě dvě rány.“

„To nebyla střela z pušky ani z pistole, pane. Do té díry by se klidně vešla střela z kartáče,“ ozval se za námi drsný hlas. Všichni jsme se otočili a hleděli na starce ve staromódním červeném plášti, s vysokým vojenským kloboukem na hlavě. Přes rty mu přelétl krutý zdrženlivý úsměv. Držel jsem se strýce a čekal, že snad právě tento muž objasní záhadu, nad kterou jsme si všichni marně lámali hlavu.

Muž měl jedno oko — druhé zakrývala černá klapka — a přes čelo a nafialovělý obličej až ke špičce nosu s bradavicí se táhla hluboká rudá jizva.

„Domníváte se, pane, že ta díra není od kule z pušky?“ zeptal se strýc vlídně a rukou se na pozdrav lehce dotkl klobouku. V žilách mu kolovala vojenská krev, a proto jednal s každým vysloužilým vojákem s neobyčejným respektem.

„Jsem o tom přesvědčen, důstojnosti,“ řekl muž a uklonil se. „Vím to.“

„A od čeho tedy je?“ zeptal se nedočkavě hrobník.

„Od trepanu,“ řekl voják, jako kdyby velel pozor. Na hrobníka se ani nepodíval. Otočil se ke strýci.

„Víte, komu ta lebka patřila?“ zeptal se strýc.

„To vím docela jistě.“ Pak řekl směrem k hrobníkovi: „Jak dlouho je asi pod zemí, co myslíte, příteli?“

„Jistě dost dlouho, ale ne zas tak dlouho, jako ta vaše nad zemí,“ řekl hrobník.

„To je pravda. Byl jsem na jeho pohřbu.“ Vzal od hrobníka lebku a dlouze se na ni zahleděl. „Na ten pohřeb se dívaly jedny oči, které neuronily ani slzu,“ zasmál se.

„Vy jste v tu dobu bydlel v Chapelizodu?“ zeptal se rychle strýc, aby změnil směr a tón rozhovoru.

„To tedy bydlel,“ řekl voják. Ukázal na lebku. „Vidíte tady ten ulomený zub? Skoro jsem na něj zapomněl, ale teď, když jsem ho spatřil — vidím to jako dnes — když se usmál — je ostrý jako hřebík,“ zasmál se, vykroutil zub z čelisti a odhodil ho do hrobu.

„Sloužil jste u vojska?“ zeptal se farář, kterému se nelíbil vojákův výsměšný tón.

„Sloužil jsem u Královského irského dělostřelectva,“ řekl voják.

„V jaké službě?“ zeptal se strýc.

„Jako bubeník.“

„Bubeník? To už musí být hezkou řádku let,“ řekl strýc a pohlédl zamyšleně na vojáka.

„Bude to už skoro padesát let. Byla to tvrdá palice,“ zasmál se veterán. „Ale vrahova hůl byla přeci jen tvrdší,“ zachechtal se a udeřil holí do lebky.

„Jen klid, pane,“ řekl strýc, kterému se zdálo, že rána byla přece jen silnější, než je třeba na důkaz tvrzení. „Promiňte, pane,“ řekl strýc, „ale musíme se prozatím rozloučit. Pohřební průvod už dorazil. Na shledanou.“ Odešel do kostela, oblékl se do smutečního ornátu a dokončil pohřební obřad.

Po pohřbu osobně dohlédl, aby vykopané kosti i s lebkou byly důstojně uloženy na své místo. Když se převlékl do všedního šatu, viděl jsem, že se rozhlíží mezi náhrobky a hledá starého vojáka.

„Viděl jsem, že během pohřbu odešel,“ řekl jsem strýci. Prošli jsme pak městečkem a zašli až za most, ale nikde jsme červený plášť a vysoký klobouk nespatriili. Se zklamáním, které ani strýc nedovedl utajit, jsme se vrátili domů.

Šel jsem do zadní místnosti, odkud bylo oknem vidět na hřbitov. Tajně jsem doufal, že mezi hroby spatřím starého vojáka, ale hřbitov byl prázdný. Vrátil jsem se do strýcovy pracovny právě ve chvíli, kdy vsypal čaj do stříbrné konvice. Pohlédl na mne vlídně, vzal si svou knihu a spokojeně vyčkával, až bude čaj hotov. Všiml jsem si ale, že volnou rukou nervózně poklepával na desku stolu.

A já jsem, celý dychtivý dozvědět se něco víc o té dozajista hrozná události, vzpomínal na starého vojáka a díval se zklamaně z okna. Pak jsem ho uviděl, jak zvolna kráčí ulicí směrem k Domu u lososa. Viděl jsem ho pod platanem, jak se drží ve stínu, a rázně bodá svou holí do prachu cesty.

„Tamhle jde!“ vyskočil jsem od okna. „Strýčku Charlesi, tamhle zrovna jde!“

„Ten voják?“ zeptal se strýc okamžitě a vstal rychle od stolu. „Utíkej, chlapče, a požádej ho, aby nás navštívil.“

Vyběhl jsem na ulici, ale strýc mezitím otevřel okno a rozmlouval se starcem, který ho pěkně po vojensku zdravil s dlaní u klobouku. Později jsem vypožoroval, že tihle protřelí vojenští vysloužilci, kteří se trmáceli světem pro obživu i potěšení, byli té zásady, že se žádné pohostinství nemá nikdy předem odmítat. Bude-li špatné, nic neztratí, bude-li dobré, tím lépe.

Voják vstoupil rázně do světnice, a když mu strýc nabídl čaj nebo punč, okamžitě dal přednost druhému. Pohodlně se usadil u krbu, popíjel pomalu svůj

nápoj a pak začal zvolna vyprávět. Poslouchal jsem s napětím a vytrvalostí, která nikdy nepolevila.

Po mnoha letech se mi dostal do rukou podrobný deník a korespondence Rebeccy, sestry generála Chatteswortha, s jehož rodinou jsem spřízněn. Jestliže se některé detaily událostí z vojákovy paměti vytratily, tady jsem je doplnil. Deník i nekonečné stohy dopisů, pečlivě roztříděné a uspořádané, opatřené poznámkami o obsahu — to byla má četba po mnoho zimních večerů.

Přál bych si, abych dovedl do svého vyprávění vdechnout atmosféru toho starého Chapelizodu, i starého domu, jehož se vyprávění přímo týká a kde jsme za tichého ševlení smutečních cypřišů — já a můj strýc — poprvé slyšeli od starého vojáka ony podivné příhody, které se udály před sto léty.

I. NOČNÍ CESTA DO KOSTELA

V ROCE 1767 — bylo to počátkem května — se snesla na Chapelizod a celé okolí neobyčejně tmavá noc. Měsíc nesvítíl a hvězdy zastřela dešťová clona, která jako temný baldachýn zakryla kraj od obzoru k obzoru. Bylo dusné počasí a k večeru se blýskalo na časy. Přes dublinské kopce se valila černá mračna, v ovzduší bylo cosi tíživého, jako by nějaká neurčitá hrozba visela nad celým městečkem, jako by kraj ohrožoval dosud nespáchaný zločin, neznámé nebezpečí.

Už od rána toho dne byla Sally, farářova hospodyně, celá nesvá. V noci měla podivný sen: zdálo se jí, že stele obrovskou postel s těžkými dřevěnými nebesy, z kterých jako cáry pavučin splývaly temně zelené damaškové záclony. Takové sny přinášejí neštěstí nebo alespoň nepříjemné soužení — jako onehdy, když doktor Walsingham upustil do vody z prámu peněženku.

Ráno přinesl posel důstojnému panu Hughu Walsinghamovi do jeho domu u mostu podivný list. Dopis byl opatřen pečetí velikou jako pětišilink. Dopis mu zřejmě působil starosti, protože posel čekal na odpověď celou hodinu. Přesně ve dvě hodiny odpoledne byl posel zpět a doručil Walsinghamovi další list. Tentokrát stačilo k odpovědi několik slov. Doktor přecházel se svraštělým čelem po pracovně, v ruce držel rozpečetěný dopis. „Je to nevděčnost,“ mumlal si, „jak mohu chovat naději ve své mysli, když to jediné, co cítím, je hrozný strach — ať to vykoná někdo jiný — dost na tom, že se musím zúčastnit z titulu svého úřadu —“

Noc byla opravdu velmi temná. Z nebe se lily proudy vody. Doktor stál v závětrí pod stříškou cihlového domu, který vždy obýval chapelizodský farář. Zimomřivě se halil do pláště s velkou kapucí, klobouk se širokou krempou měl na hlavě uvázaný šátkem, který mu zakrýval i uši. Takhle ho vymódlily ženské, ty se mu staraly o jeho oblečení. Stará dobrá Sally, vždy vlídně se usmívající, s laskavým obličejem orámovaným šedivými vlasy, postávala skromně v hale, a půvabná Liliana, jeho jediné dítě, ho políbila na rozloučenou a spěšně mu

poopravila klobouk na hlavě a pozapínala plášť. Farář ji pohladil po tváři, usmál se na ni zamilovaně, opřel se o rameno svého starého komorníka Johna Tracyho a vydali se na cestu. Svít lucerny ozařoval keře podél cesty, oblouk mostu a nároží domů. Odhodlaně vyšli mezi louže vody. Sally a Liliana stály ještě dobrých pět minut se svícný v rukou u vchodu a dívaly se, jak doktor a „bludička“ — jak nazýval svého věrného Johna — mizí ve vlhké tmě.

Arkýřovým oknem krčmy U Fénixe se linula vážná melodie, vyluzovaná z píšťal Staršími z jirchářů, kteří byli známi svým smyslem pro harmonii. Ta teskná melodie vsutku dobře ladila s okolní temnotou a chmurným cílem doktorovy cesty. Její nápěv v sobě nesl zároveň cosi klášterního, i ozvuky divokého a zoufalého žalozpěvu. Bylo čtvrt na jedenáct, ale na ulicích nebyl vůbec nikdo. Jestliže mělo být to, co se chystalo, tajemstvím, pak si nikdo nemohl vybrat příhodnější čas.

Když procházeli kolem Fénixů, z jehož vývěsního štítu crčel proud vody, drželi se ve stínu. Dnes tu nepostával žádný z místních důstojníků, ani číšník — vojáci i civilisté, všichni seděli doma u svých krbů. V krčmě kromě „Starších“ nebyl nikdo, pootevřenými dveřmi prosvítal do tmy úzký proužek světla a odrážel se v kaluži rozčeřeně kapkami deště.

Světlo farářovy lucerny šátralo dále přes ulici podél temných zdí směrem k Domu u lososa. Za rohem se již temně rýsovala hřbitovní brána, která byla stejně jako dveře do kostela otevřená. Z chrámových dveří vycházelo slabé světlo.

Hrobník Bob Martin a kostelník Irons si oddychli, když zaslechli doktorův příjemný hlas, který je volal. V kostele hořely tři svíce, ale nestačily rozptýlit nepříjemné šero, v odlehlejších koutech chrámové lodi byla neproniknutelná tma. Zekiel Irons byl vyhublý mlčenlivý chlapík s promodralou bradou a plachým pohledem malých přivřených očí. Na hlavě měl paruku, černou jako havraní křídlo. Dokud tu byl s Bobem sám, uprostřed té chladné tmy a pod temným stropem, nepromluvil ani slovo. Do smíchu jim určitě nebylo.

Farář pohlédl na ciferník svých hodinek. Bylo skoro jedenáct. Ponořil se do neradostného snění a zvolna přecházel po kostele. V rukou složených za zády

žmoulal netrpělivě klobouk. Nořil se do tmy a zase vyplul do řídkého světla jako mlhavá silueta v čadivém světle svíček. Přes zachmuřené obočí hleděl zamyšleně na podlahové dlaždice a bezezvučně pohyboval rty, jako by je počítal. Po celou tu dobu, co se procházel kostelem, myslel na jediné: Proč musí být tím náhrobkem dvou velkých zločinců hýbáno? Proč zrovna teď, po celých jedenadvaceti letech?

Pokud jde o ten starý dům v Ballyfermontu, tak jako on by se o něj mohl zajímat kdekdo. Musí přece někde bydlet, a tohle městečko je klidnější a příjemnější než velké město a lidé jsou tu vlídní a do cizích záležitostí nestrkají zbytečně nos. Ale v tomto úsudku se doktor mýlil, rád soudil své bližní podle sebe. Mumlal si dál pro sebe. „Jeho zdejší pobyt je prý jen záležitostí několika týdnů“. A jeho rozptýlené myšlenky se vracely zpět k mrtvé a k možným následkům jeho činu. Vydechl zhluboka a zvedl hlavu, aby se krátce pomodlil, ale právě v té chvíli se ozval z venku rachot kol, která se blížila ke dveřím kostela.

Ke vstupnímu schodišti se s klapotem a frkáním koní přiblížily tři kočáry s pochodněmi, a dřív než mohl farář dojít ke vchodu, objevil se mezi dveřmi ve svitu lucerny vysoký a velmi bledý, podivně vyhlížející mladý muž, v jehož hezkém obličejí s velkýma smutnýma očima spatřil farář výraz nepřístupné pýchy.

John Tracy přispěchal se svícemi, které zasunul do držáků vedle kostelní lavice, na jejíž desce ležela modlitební kniha, rozevřená na stránce „pohřbívání zesnulých“. U dveří se shromáždila celá společnost a doktor si obřadně potřásl rukou s tím vysokým bledým mužem, který se teď ocitl ve světle. Muž měl na sobě krátký černý plášť, měl tmavé kudrnaté vlasy a jeho způsob mluvy i pohyby paží naznačovaly urozený původ. „Připomíná mi někoho, kdo již dávno zemřel,“ řekl doktor Lilianě, když se vrátil domů. „Má jeho bledé jemné rysy i ten nádech krutosti a vášně ve smutných očích. Takové měla jeho matka.“

Do chrámu vstoupil postarší kněz v komži a v bílé paruce nad žlutým vrásčitým obličejem. Byl představen doktoru Walsinghamovi. Kněz pak pošeptal krátce cosi Ironsovi a pak i Bobu Martinovi, a ten, zřejmě na jeho požádání, odsunul dvě lavice napříč chodbičkou a připravil lopatu plnou hlíny. Kněz se odebral k lavicím a malý obtloustlý pohřební podnikatel, který ho doprovázel a z

jehož promočeného šatu stoupala pára, když procházel kolem svíček, zašel za bledým mladým mužem, kterého oslovoval pane Mervyne, cosi mu pošeptal a pan Mervyn odešel z kostela. Walsingham a John Tracy se posadili do lavic. Bob Martin vyšel před chrám, aby pomohl u kočárů.

Ozvalo se šoupání nohou, hlasité oddychování a povely funebráků, kteří ze všech sil podpírali těžkou rakev. Musela být o mnoho těžší, než obvykle taková rakev bývá. Objevila se velká dubová rakev bez víka, kterou funebráci položili na připravené lavice. Uvnitř truhly ležela olověná rakev, pokrytá černým sametem. Rakev byla zřejmě mnohem starší než truhla. Na tabulce bylo velkými písmeny napsáno:

R. D.

obiit 11. Maiæ

A. D. 1746.

aetat 38.

Nad tabulkou byl připevněn malý ornament, ne větší než šestipencová mince. John Tracy tvrdil, že je to hvězda, Bob Martin se domníval, že je to odznak svobodného zednáře, a pan Tressels, který ho téměř přehlédl, řekl, že to bude asi čtyřpencový andílek. Jen kostelník Irons věděl, že je to šlechtická korunka, ale když slyšel dohady kolegů, klidně je při tom nechal.

Prach jsi a v prach se obrátíš.

Rakev museli z truhly vyjmout, protože schodiště do hrobky bylo strmé a úzké. Když odsunuli velký dlažební kámen, který zakrýval vchod do krypty, pan Mervyn sestoupil dolů, aby prozkoumal prostor a dohlédl osobně na řádné uložení rakve. Strop byl nízký, stěny zvětřelé a mihotavé světlo, které ozařovalo sestupující postavy, vycházelo z podlahy kostela jako tajemná záře.

Doktor Walsingham nabídl kolegovi knězi své pohostinství, ale kněz odmítl, že se raději vrátí hned do města. Také pan Mervyn se zdvořile omluvil. Rozhodl se zůstat přes noc U Fénixe a slíbil, že ráno Walsinghama navštíví. Kněz

nasedl do kočáru, funebráci na své vozy a všichni se mlčky vydali přes městečko. Po chvíli — asi sto yardů za mýtem — dostihli zpívající a žertující skupinu Starších z jirchářů, kteří se po dublinské silnici vraceli domů z krčmy. Funebráci, kteří měli chuť se trochu rozptýlit, se k „Starším“ přidali a za společného a vzájemného žertování uspořádali malý závod kočárů. Farář, celý bledý strachem a vztekem, jim marně z okna spílal a domlouval. V hrkotu kol, která poskakovala ve výmolech rozmoklé cesty, ho neslyšeli. Teprve když zastavili ve městě, zrudlý farář vynadal Tresselsovi, zabručel vztekle „credat Judaeus“ a se zlostným mávnutím ruky se otočil, aniž se s ním rozloučil.

Doktor Walsingham s Johnem postávali v zahradce před domem a naslouchali hře na pianino. Náhle tóny sladkého kontraaltu ustaly a farář zaslechl kroky blížící se ke dveřím. Na tváři se mu objevil potěšený úsměv. „Vždycky zaslechne moje kroky,“ řekl víceméně pro sebe. „Moje malá Liliana.“

Dveře se otevřely a něžný hlas jeho dcery ho vítal domů.

II. PAN MERVYN V KRČMĚ

JITRO PO BOUŘLIVÉ noci bylo překrásné. Slunce svítilo na deštěm omyté listy stromů a celá příroda jako by omládla. Ze zahrad se šířila vůně provlhlé země, spláchnuté chodníky a střechy domů se leskly a vrabci švitořili v hustém břečťanovém porostu na staré kostelní věži. Od řeky směrem od dělostřeleckých kasáren se nesla veselá melodie polnice.

Lazebník Moore si vyšel na pravidelnou ranní obchůzku svých stálých zákazníků, potkával služky, které běhaly s košíky od jednoho krámu k druhému, obřadně pozdravil roztomilou Kitty Lanovou, obcházející domy s bílým košíkem čerstvých vajec. Obyvatelé Chapelizodu usedali k snídani.

Pan Mervyn snídal sám v jídelně krčmy U Fénixe. Na stolech bylo prostřeno a čerstvé výtisky místních novin voněly tiskařskou černí. Mervyn byl hezký muž, ale jeho obličej byl dnes zachmuřený a nehybný jako tvář sochy. Těkající a od bdění zanícené oči byly plné tajemství, a kdo by si je prohlédl pozorně, mohl by v jejich pohledu vytušit i vzpomínku na něco hrozného. Zdejší muži — vyjímaje ovšem faráře Walsinghama — by se jistě divili, proč si za svůj dočasný pobyt vybral právě Chapelizod. Mervyn byl městečkem okouzlen. Po celý život musel prchat z jednoho místa na druhé, v marném úsilí uniknout d'ábelským silám, kterým propadl.

Ted' stál u okna a jeho zrak bloudil netečně po svěží zelené nádheře kolem, ale sotva se radoval z průzračného ranního vzduchu a konejšivých zvuků vesnického života. Blouznivě se zaobíral svými temnými myšlenkami, a tak byl nemile překvapen, když do místnosti hlučně vešel červenolící doktor Toole.

Toole zažertoval s krčmářkou, sejmul s hlavy klobouk, se slovy „zůstaň, drahoušku,“ odkopl psa, který se mu lísal k noze, a obrátil se k Mervynovi.

„Váš ponížený služebník, pane!“ zvolal s úklonou. Zatvářil se překvapeně, ale bylo jasné, že hlavní důvod jeho příchodu do salónu byl ten, aby si mohl cizince důkladně prohlédnout. Rychle hovořil dál a překvapeného Mervyna vůbec nepustil ke slovu. „Jen se neobtěžujte, pane. Vidím, že jste už posnídal. Tady ve

Fénixu vaří docela slušnou kávu. Jste spokojen se smetanou? Bývá dobrá, ale já ji nikdy nechválím,“ zasmál se. „Mohli by se pokazit. Doufám, že vám ji přinesli čerstvou?“ Sebral se stolu konvici a prohlédl si její obsah u okna. „Tady můžete dobře posnídat,“ pokračoval. „Výtečná vejce, na dvoře běhá čtyřicet osm slepic a devadesát kačen. Dělalí hrozný kravál, Sturk už léta vyhrožuje, že je postřílí. On je u dělostřelectva ranhojičem. To byla dneska noc, černá jak Erebus — hotová průtrž mračen! Na to se jen tak nezapomíná. Já jsem lékař, víte, musel jsem z domu k nemocnému — málem se přihodilo neštěstí. Je něco zajímavého v novinách? Vidím, pane, že jste je dosud nečetl. Ta noc — jako stvořená k určitému nepěknému účelu — dnes v noci jsme tu měli pohřeb, prý někdo z Dublinu. Přijeli sem Tresselsovi funebráci, jeden ničema, bydlí hned tady za rohem, hrozná drbna, to mi věřte, pane, zná kočího — a hrobník Bob Martin mi povídal, že tu byli dokonce dva kněží.

Ten náš starý dobrý doktor Walsingham, to je opravdu zbožný člověk, jeden z těch, co dělají svět lepším, jenže je trošku líný a má někdy podivné vrtochy — a pak ten vychrtlý odporný kněz Gillespie, kde ho u čerta sehnali? Já ho znám, on pochází z Donegalu, v životě jsem se nesetkal s kousavějším chlapem, jo, a je to zednář! Jednou večerel ve Velké Lóži — vy asi, pane, zednářem nejste, že? — a ten jeho obličej byl takový scvrklý a žlutý, že jsem si ho chtěl vymačkat do punče,“ hlučně se rozesmál a plácl se dlaní do stehna.

Mervyn hleděl na Toola s povytaženým obočím a zřejmě byl tím vodopádem slov překvapen. Toole se na okamžik zarazil, chvílku počkal, zdali mu jeho společník odpoví, a když se nedočkal, spustil znovu. Mervynovy nevraživé pohledy zřejmě přehlédl.

„Vybral jste si městečko v hezké krajině, pane. V létě sem cestují malíři v celých tuctech a čmárají jako Skoti. Jestli jste malíř, pane, vím o jednom hezkém místěčku, kousek proti vodě u mlýna — rád bych vám je ukázal.“

Mervyn nedopověděl.

„Třeba si jen tak čas od času uděláte malou skicu, jen tak pro potěšení, jako moje žena“ vrhl rychlý pohled na Mervynův oděv, uvědomil si, že na umělce je

oblečen příliš módně, a začal uvažovat o tom, nemá-li cizince zařadit mezi přátele velitele dělostřelců. „Tady seženete překrásné koně, tak na krátkou vyjížďku nebo jedete-li dále do Leixlipu“, ale ani tentokrát se nedočkal odpovědi. „Pokud se zdržíte a milujete střelbu, mohl bych vás pozvat na ostrostřelecké závody. Zrovna dnes odpoledne v jednu hodinu na louce u Palmerstownu. Co říkáte?“

V té chvíli vstoupil do místnosti major O'Neill od Královského irského dělostřelectva, pomenší muž typicky irského vzezření, v pečlivě upravené uniformě. Na rtech mu hrál příjemný úsměv.

„Pánové,“ uklonil se směrem ke stolu a pak se zadíval na doktora. „Něco zajímavého ve „Svobodném občanovi“?“

Toole přelétl zrakem stránky novin, obrátil několik listů a zamumlal: „Celkem nic. Tady je něco o plese — lady Moiraová — maskární úbory — spousta šlechty — kolem pěti set lidí. Byl tam někdo z vašeho důstojnického sboru, pane?“

„Lord Blaskwater, samozřejmě, a pan generál a Devereux a Puddock a — ...“

„Vsadím se, že Sturk tam určitě nebyl,“ přerušil ho s úsměvem doktor a zadíval se znovu do novin. „Nějaký občan byl ve středu přepaden a oloupen na chapelizodské silnici. Přišel o klobouk, hůl a o hodinky a tobolku. Pořádně ho zřídili, ještě není jisté, zda to přežije. U Jupitera, majore, kdybych já měl jako generál Chatterworth na povel dvě stě statných mužů, pročistil bych to tady. Vždyť je to hrozné, po setmění aby se člověk bál vyjít z domu. Tihle krvežízniví lotři, ti lapkové — já bych je pochytil a uvařil v sudu s dehtem, to mi věřte. A hrome! Zemřel starý Joe Napper —“

Zatímco Toole pokračoval v předčítání, vstoupil do jídelny kapitán Cluffe a pan Nutter, správce statků lorda Castlemallarda. A pomalu se trousili další, hlavně členové klubu, kteří se scházeli po večerech v předním salónu na partičku karet, na kostky nebo dámu, a kde si občas i Toole svým nakřáplým tenorem zazpíval nějakou tu písničku a Ensing Puddock recitoval básně. Puddock měl sice trému, ale nic nemiloval tak jako veršované divadelní výstupy a jeho kamarádi ho

rádi poslouchali, zvláště když napodoboval známé herce. Takový Massop, Sheridan, Macklin nebo Barry — to byla jeho specialita.

Mervyn, který se v této společnosti necítil zrovna nejlépe, sebral svou hůl a klobouk a sledován zkoumavými pohledy vyšel z krčmy.

Chvilí se loudal v parku „Jeho královské výsosti“, prošel castlenockou branou a dal se proti proudu řeky mezi zalesněné stráně, které tvoří malebné údolí řeky Liffey. Došel až k přívozu, nechal se převést na druhý břeh a zamířil na louku nedaleko Palmerstownu. V hájcích kolem řeky prochodil celé dopoledne, a když se vrátil opět k louce, uviděl tam stát nejméně půl tuctu kočárů, dvacet jezdeckých koní a velké hloučky přihlížejících lidí. Otevřenou branou se na louku nesly veselé tóny vojenské kapely, čas od času se mezi zelenými keříčky vznesl k obloze obláček bílého dýmu a ozval se výstřel, doprovázený nadšeným jásotem diváků.

Mervyn, cizinec, správně odhadl, že se v davu diváků ztratí. Prošel branou a ocitl se uprostřed hloučků, kde se navzdory pocitu tíživé samoty, která ho provázela, ať byl kdekoliv, oddal té veselé venkovské podívané.

U paty zeleného náspu stál ve vzdálenosti asi sto yardů terč s bílými kruhy. Před ním v nepravidelném hloučku stáli střelci ve svých parádních uniformách, opírali se o ručnice a pestrobarevné stuhy na jejich kloboucích a květiny v klopách se pohupovaly v mírném vánku.

Diváky odděloval od střelců zelený palouk, táhnoucí se ve směru střelby. Muži vypadali vesele, jejich rudé a zlaté vesty, jasné modré, stříbřité a hráškově zelené atlasy a růžové podšívky kabátců, blyštící se přezky, napudrované a načesané paruky, tato hýřivá paráda přirozeně ladila se zářivými toaletami dam a krinolínami smějících se a dovádějících dívek. Celý ten pestrobarevný rej se jemně chvěl v jarním slunci, do něhož břeskňě zaznívaly trubky a bubny Královského irského dělostřelectva.

Byli zde všichni vážení chapelizodští občané: malý a věčně usměvavý doktor Toole v honosné paruce a se svou sváteční, stříbrem kovanou holí, kterou neustále pořádal své tři psy, skupinku, bez níž ho bylo lze jen zřídka vidět.

Někdy se okolo jeho nohou točilo pět i sedm jeho čtvernohých kamarádů a jeho zvukný hlas, do kterého se občas ozvalo zakňučení psa, na jehož hřbet dopadla hůl, mohli slyšet i návštěvníci palmerstovnské louky.

„Fairy, ty divochu, dej už pokoj! — Juno, pusť to, ty čubko! — Césare, kam zase lezeš?“

Toole se přitočil k mladičké a půvabné Magnolii, přimhouřil oči a kývl směrem k jedné ze skupinek.

„Podívejte se na toho Sturka, jak se vybavuje s lordem. Moc bych za to nedal, že nakonec Nuttera vytlačí a dosedne na jeho místo. Dostat to správcovské místo, to je jeho dávný sen.“

Doktor Sturk a lord Castlemallard spolu zaujatě hovořili stranou od hlučícího davu. Ranhojič Sturk ukazoval kamsi holí.

„Vsadím se, že zrovna lorda zpracovává,“ řekl Toole. Nebyl daleko od pravdy, již delší dobu měl intuitivní tušení (a to ho neklamalo), že Sturk pošilhává po civilu a uvažuje o odchodu z vojska. To by ovšem vážně oslabilo klientelu doktora Toola, který Sturka ve společnosti nijak nešetřil a nazýval ho „koňským doktorem“ a „podloudným zvěrolékařem“. Sturk ovšem nezůstával svému sokovi nic dlužen a obvykle ho tituloval „ožralým apatykářem“ nebo „umouněným malým zpěvákem“ nebo „whiskou nasáklým psiskařem“. Doopravdy a veřejně se však nepohádali nikdy, navzájem se stýkali, pověděli si, co je nového, a protože svou vzájemnou antipatii dokázali oba dobře držet na uzdě a žárlivě toto veřejné tajemství střežili, vycházeli spolu celkem vzato jako průměrní sousedé.

Obloustlý, bodrý generál Chattlesworth se ve své sváteční uniformě škrobeně ukláněl před dámami, tu a tam usměvavě prohodil několik laškovných slov a jeho paruka s dlouhým copem mu poskakovala po zádech, a když někdy zvrátil hlavu a homérsky se zachechtal, pohupoval se ten umělý pramen vlasů jen pár palců nad zemí, kde si ho s nepřátelským zájmem prohlížela Toolova fenka June. Když si toho Toole všiml, ušetřil jí prozíravě kopanec a překazil jí tím nekalé plány.